

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERMEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Buijendijk, Dr K. Dijk, Prof. Dr V. Hepp, Drs C. Tazelaar en Dr B. Wielenga

Medewerker(s): Dr H. A. van Andel, Solo; Drs J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr R. E. van Ackel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Drs W. E. Engelkes, Harderwijk; Prof. Dr F. W. Groenheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Dr H. W. Lamm, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Delft; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Dr J. Thys, Meppel; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goois
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitenland en Ned.-Indië f9.— per jaar.

Advertentie: 35 cent per regel.

INHOUD: Replik. — Uit de Schrift: Ontzachbare Smart (Richt. 2:5). — Kerkelijk Leven: De Chr. Gebeden. Het familiervan den Kinderdop. — Uit het Pol. en Soc. Leven: Hetz. of Communaaltz. XVIII. — Wijkbegeerte: In de School der Wijkbegeerte XXX. — Uit de Nieuw. Kerken: Eene verandering, die mij dubbel spijt. — Persoonlijk: — Schied. uit onze Kerken: Nieuwe Kerkdiensten. — Kerknieuws.

REPLIEK.

Naar aanleiding van onze artikelen „Parochie-indeling of Kerkplitsing“ ontvingen wij het volgende schrijven:

Hooggeachte Dominee,

Met belangstelling las ik uw artikelen onder den titel: Parochie-indeling of Kerkplitsing.

Het is duidelijk uit hetgeen u schreef, dat u nog niet aan het einde is van uw betoog en dat we van uwe hand nog te wachten hebben een uiteenzetting, om in het licht te stellen, dat kerkplitsing voordelen biedt boven de scherpe wijkindeling. Dit behoeft echter, men ik, voor mij geen beletsel te zijn om nu reeds met eenige bezwaren tegen uw overwegingen voor den dag te komen.

De kerken in de groote steden verkeeren naar uw oordeel in een hachelijken toestand.

De moeilijkheden, waarmee de gemeente des Heeren in de centra van cultuur heeft te worstelen, om te beantwoorden aan hare heilige roeping en de gevaren, die niet slechts haar groei, maar zelfs haar voortbestaan ernstig bedreigen, nemen van jaar tot jaar toe.

Uelukkig zijn de nooden gezien, de bezwaren genoemd. Naar nieuwe bannen is gezocht. Het parochie-indelings heeft althans gedeeltelijke toepassing gevonden. Het aantal stadswijken en daarmee het aantal predikanten is uitgebreid. De verkiezing voor onderlingen en diakenen is beter geregeld, de catechisanten zijn beter onder de predikanten verdeeld.

Dit alles geeft u stof tot dankbaarheid. Maar één ding wordt nog gemist. De kroon van het parochiale stelsel ontbreekt: als het rondpreken werd afgeschaft, dan zou de parochiale indeling metterdaad haar beslag.

Wel was met de volledige invoering van het parochiale stelsel nog niet genoeg, maar dan toch veel gewonnen en werd de tijd van kerkplitsing op doeltreffende wijze voorbereid.

Het is over de afschaffing van het rondpreken, dat ik gaarne met u van gedachten zou wisselen. Omdat de afschaffing niet zie als een voordeel, daarenboven als een nadeel voor de gemeente. Wanneer u met deze verklaring concludeert, dat ik dan ook een tegenstander van kerkplitsing ben, dan aanvaard ik de conclusie als juist, althans wanneer bij kerkplitsing de voordelen aan de tegenwoordige eenheid verbonden, verloren zouden moeten gaan.

En die voordelen zijn toch niet gering. In de eerste plaats herinner ik u aan de vergaderingen van den kerkeraad. Die mogen den dienaar, die geroepen is om te leiden, hooge eischen stellen van beleid vanwege den vaak overstelpenden vloed van zaken, die behandeld moeten worden, de vercheidenheid der gaven aan de leden met elkander te schenken, maken ze vaak tot een uitnemende leerschool voor de ambtsdragers, welke ze getrouw bezoeken.

De predikanten, ze zullen het gul en dankbaar erkennen, leeren van elkanders ervaring en inzicht. Moelijkheden, voor den enkele schier onoverkoombaar, worden vaak door onderlinge bespreking uit den weg geruimd. Men heeft het denkbeeld overwogen om onderlingen een cursus te laten volgen vóór zij in het ambt worden gesteld. Een lastig geval voor dengene, die niet weet, of hij ooit tot het ambt zal worden geroepen. En toch, de pas benoemde broeder, staat, wanneer hij voor zijn taak geplaatst wordt, te kijken als de traditionele poes in een vreemd pakhuis. Gelukkig de onderlingen van een groote stadskerk. Ze vinden in de vergaderingen van den kerkeraad een cursus, waar te praktisch en theoretisch voor hun taak bekwaamd worden. En, wat de diakenen betreft, hoe voortreffelijke mannen onder hen ook gevonden worden, ze gevoelen nu en dan behoefte om advies te vragen in het midden van den breedten kerkeraad.

Zoo de kerk van Amsterdam nog steeds een eenheidskerk inneemt onder de zusterkerken in ons vaderland, dan houdt die zeker verband met den rijkdom van gaven, die God haar schonk en niet het minst de regering der kerk tot openbaring kwamen. Het kan dan ook niet anders of splitsing van die

kerk in vele zelfstandige deelen zou voor het Amsterdamse kerkelijk-gereformeerde leven verarming ten gevolge hebben, waar geen der deelen geacht kan worden erfgenaam te zijn van de rijke geestelijke goederen, die de Heere aan de eens ongedeelde kerk schonk.

Verarming zou ook het noodwendig gevolg zijn van het afschaffen van het rondpreken, welks afschaffing volgens uwe meening de kroon en het sluitstuk van het parochiale stelsel zou zijn en vanzelf werkelijkheid zou worden bij kerkplitsing.

In plaats toch, dat het aan het lid eener groote stadsgemeente vergund zou zijn van alle predikanten te genieten, is hij, volgens uw gedachte, „aangewezen“ op één predikant, mogelijk juist, aangewezen op den man naar zijn hart, mogelijk evenzeer op een dienaar van wien hij, om welke reden dan ook, voor zijn stichting weinig verwacht, waar hij zich vervreemt en hij wien hij moeite heeft een aanval van slaperigheid te bedwingen.

Het is zeker waar, dat menige gemeente in ons vaderland blij zou zijn ook maar één predikant de hare te kunnen noemen. Toch kan een gereformerd Amsterdammer of Rotterdammer een gemeente met één leeraar moeilijk als het ideaal worden voorgesteld. Als ik arm moet wezen, dan hoop ik er mij niet geduld in te schikken, maar te midden van den overvloed gebruik te maken, dat versla ik niet. Dat vind ik ongerijmd en dwaas.

Maar het komt niet te pas, dat een gemeentelid geen genoegen neemt met zijn wijkpredikant. De schapen hebben het recht niet om zelf een herder te kiezen, zegt u met een aanhaling uit Pro Roze. Met uw verlof, maar ik heb aan de verkiezing van alle predikanten in Amsterdam deelgenomen, hetwelk mij evenwel niet belet te gelooven, dat het ten principale Christus zelf is, die aan elke gemeente Zijn dienaren toewijst. Of nu de verkiezing door de leden der gemeente al of niet een daad van regereermacht is, doet hier niets ter zake. Maar om nu de gemeente uit alle wijken samen te roepen om een dienaar des Woords te helpen beoefenen — is de gekozen gekomen — den meesten leden te verbieden van diens talen te genieten, dat noem ik stuifende willekeur. „Geloof ook niet, dat de kerkeraad daartoe het recht heeft. Examin. dat de wensch om den dienaar(aren) zijner keuze te hooren altijd of meestal geboren wordt uit ijdele nieuwsgierigheid. De predikanten moeten er in kunnen komen, dat er onder de kerkzangers groot verschil is in aanleg, ontwikkeling, geestelijke ervaring, smaak, karakter enz. en dat die juist zulk een groot gewicht in de schaal leggen, als de kerkzanger met de kerkbode in de hand besluit, waar hij 's Zondags heen zal gaan.

„K. Heb onder mijn kennissen, die houden van een droge preek, nits ze maar logisch is en hun wat te denken geeft. Ook, die de voortkeur geven aan een gemeentelijke toespraak. Ze moeten door de week zoo veel denken, dat ze 's Zondags liefst niet geplaatst worden met moeilijke dogmatische betoogen of scherpzinnige exegese, maar snakken naar bemoedigende woorden voor het terneergedrukte hart. Eindelijk weet ik ze ook, die dwopen met een preek op 'n Amerikaansch, een frissche, vurige opwekking tot krachtig handelen op een of ander terrein des Christelijken levens, tot een Christendom van de daad.

Moeten we het nu niet loven, dat in een groote stadskerk schier ieder vindt, wat hij begeert en wat hij voelt, zoo noodig te hebben. Wat mijzelf betreft, nu, een weinig ouder geworden, acht ik het nadoopen van één predikant niet verstandig, al moet ik erkennen, door mijn vroeger kerkelijk leven in dit opzicht niet vrij uit te gaan. Elk mensch, dus ook een dominee, brengt zijn eenzijdigheid mee. De A. geeft tengevolge van zijn aanleg in de eerste plaats voedsel voor het hongerende verstand. De B. biedt inzonderheid lidenis voor het dorstend gemoed. De C. is te waardeeren om de leiding, die hij weet te geven aan het Christelijke leven. Sommigen hebben een woord voor de dieper ingeleiden. Anderen zijn tot geen minder rijken zegen voor de kleinen in het Koninkrijk Gods, voor hen, die nog geen vaste spij kunnen verdragen, maar melk van noode hebben. De een heeft meer oog voor de objectieve waarheid, de ander dringt zeer in het bijzonder aan op het subjectieve beleven der belijdenis. Er zijn er, die zelfs de intellectuelen in de gemeente kunnen boeien en verrijken. Doch ook, die kunnen afhalen tot de weinig ontwikkelden, die toch ook om geestelijke verzorging roepen. Zoals er in een school onderwijzers zijn aan wie men de hoogste klassen kan vertrouwen, maar gelukkig ook, die meer het geduld en den tact bezitten om de wankelende schreden der jongste scholieren te stieren in de voorhoven der wetenschap.

En wat zal nu het gevolg zijn, als in de groote steden het rondpreken wordt afgeschaft? Hetgeen zoowel bij de strenge doorvoering van het parochiale systeem als bij kerkplitsing het geval zal zijn.

Dat de kerkeraad verdriet en schade doet aan dezulken, die door bijzondere omstandigheden zich nooit ver van hun woning kunnen verwijderen, of die, slecht ter been, wel van het naaste kerkgebouw gebruik moeten maken.

Dat hij zelf oorzaak is, dat er schade gedaan wordt aan de waarloering van de onderscheidenheid der gaven en aan de volle vrucht van de bediening des Woords“ (zie het ook door u geciteerde rapport zitplaatsenregeling).

Dat hij de vrijheid der gemeente aantast in een zaak, die aan de consensie behoort te worden overgelaten. De keuze, bij wien iemand ter kerk zal gaan, berust niet bij den kerkeraad, maar bij hemzelf.

De kerkeraad zij daarom uiterst voorzichtig bij het nemen van maatregelen in deze zaak. Als de kerkeraad eerst mechanisch de kerk in wijken verdeelt, dan kan hij daarvoor allerlei praktische redenen hebben en ik stem grif toe, dat voor een behoorlijke verdeling van den arbeid der predikanten en onderlingen en diakenen zulk een indeeling noodzakelijk en nuttig is. Maar als nu de kerkeraad zegt, dat al de leden eener wijk op den willekeurig daarvoor aangestelden predikant voor hun geestelijke behoeften aangewezen zijn, dan overschrijdt hij zijn bevoegdheid, dan treedt hij op het gebied der consensie.

Dat voelt men het best, als men bedenkt, dat degenen, die zich niet aan zijn voorschriften houden daarmee gestempeld worden als afwijkende leden, die dan ook vermaand en bij volharding in hun kwaad als overtreders onder censuur behooren gesteld te worden. Wie durft de verantwoordelijkheid daarvoor op zich nemen? Vooral als men weten kan, dat onder die afwijkers behooren niet in de eerste plaats de lauwen, de onverschilligen, maar juist onder hen de best meellevenden gevonden worden. En ook, dat het aantal ongehoorzamen zeer groot dreigt te worden en toenemen zal in plaats van te verminderen.

Het komt mij voor, dat bij invoering van het stelsel om steeds denzelfden predikant in een kerkgebouw te doen optreden, het omgekeerde zal bereikt worden van hetgeen men beoogt. Het uitzwermen zal niet verminderen, maar veeleer toenemen en zelfs zij, die slecht ter been zijn, zouden het uiterste beproeven en trachten 'n keer een ander te hooren, dan den predikant op wien zij aangewezen zijn.

Of er dan geen bezwaren tegen het rondpreken bestaan? U noemt er enkele. Vergun mij ze eenigszins van nabij te bezien.

U vraagt: hoe zal hij (de dienaar des Woords) aan zijn prediking een specialiseerde karakter kunnen geven; hoe winst kunnen doen met zijn ervaringen, opgedaan bij het huisbezoek?

Maar is het daarvoor nu noodig, dat de prediker dezelfde menschen, die hij in den loop der week bezocht heeft, 's Zondags op den kansel staande, vóór zich ziet. Schuilt daarin voor den dienaar niet juist een gevaar? Acht u het wenschelijk, dat de man of de vrouw, van wien u bij het huisbezoek allerlei dingen, mooie en leelijke te weten zijt gekomen, bemerkt, dat de tekstkeuze en de vermaningen hem of haar bedoelen? Of hebt u er behoefte aan, uw preek te illustreeren met het verhaal van ervaringen, waarvan de hoorders den oorsprong zeer wel kennen? Immers neen. Toch schat u terecht het huisbezoek zeer hoog, noodig niet alleen voor de schapen, maar ook voor den herder, wiens zielekennis er door verrijkt wordt, die bij het vernemen van de genade, door God in Zijn volk gewerkt, zelf gesterkt wordt in zijn geloof, die nu voortaan niet zal spreken tot menschen, zooals hij zich die op zijn studeerkamer meent te moeten voorstellen, maar tot menschen, zooals ze werkelijk zijn, in een taal, die zij kunnen verstaan, al behoeft deze geen folkloro te zijn.

Ware het nu zoo, dat in het zoo rijk gevarieerde menschenleven en in de verscheidenheid der geestelijke ervaringen alle overeenkomst ontbrak, ja, dan kan de predikant alleen spreken tot menschen, die hij van het huisbezoek door en door kent. Maar gelukkig, zulke menschen en zulke ervaringen als er in de wijk wijk te constateeren waren, worden er ook in de overige aangetroffen. De nooden en behoeften, de moeite en de strijd, zonde en genade, ze verschillen in het oosten der stad niet zoo veel van die in het westen. In het bijzonder ligt altijd het algemeene en wie het algemeene heeft gezien, die kan ook weer specialiseeren naar elks bijzondere behoefte en wie daarvoor het orgaan mist, die kan het nooit, al doet hij nog zoo veel huisbezoek.